

Pakolaisten vastaanotto Ukrainasta

KH 14.3.2022 Työllisyyspalveluiden päällikkö Anna Tolvanen ja sosiaaliohjaaja Saila Vienola

Tilapäisen suojelun direktiivi

Ukrainasta paenneiden auttamiseksi EU:ssa on otettu käyttöön tilapäisen suojelun direktiivi. Suomessa suojelua annetaan EU-tason päätöstä laajemmalle Ukrainasta paenneiden joukolle. Valtioneuvosto päätti asiasta 7.3. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeassa ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa.

Kuten turvapaikanhakijoilla, tilapäistä suojelua saavilla on oikeus asua vastaanottokeskuksessa ja oikeus vastaanottokeskuksen järjestämiin palveluihin. He saavat esimerkiksi terveydenhuollon palveluita ja välttämättömiä sosiaalihuollon palveluita, ja heidän välttämätön toimeentulonsa turvataan. Halutessaan he voivat järjestää asumisensa myös itse. Tilapäistä suojelua saavilla on välittömästi oikeus tehdä työtä. Tilapäistä suojelua haetaan poliisilta tai rajaviranomaiselta, aivan kuten turvapaikkaakin.

Käytännössä direktiivin käyttöönotto tarkoittaa sitä, että Ukrainasta pakeneville ihmisille myönnettäisiin ilman varsinaista turvapaikkamenettelyä tilapäistä suojelua EU-maissa: he saisivat oleskeluluvan sekä pääsyn koulutukseen ja työmarkkinoille. Tilapäistä suojelua myönnettäisiin aluksi yhden vuoden ajaksi, mutta ajanjaksoa pidennettäisiin tarvittaessa kuuden kuukauden jaksoissa vuodeksi eteenpäin.

Toimeentulo

Perustoimeentulotukea voi saada, vaikka henkilöllä ei ole oleskelulupaa. Jos Suomeen saapuva henkilö on hakenut turvapaikkaa, hän on vastaanottopalveluiden piirissä. Silloin vastaanottojärjestelmä turvaa hänen toimeentulonsa ja muut palvelut oleskelulupaprosessin ajan. Turvapaikanhakija ei siten yleensä voi saada perustoimeentulotukea.

Jos henkilö ei ole hakenut turvapaikkaa eikä siten voi turvata toimeentuloaan vastaanottopalveluiden avulla, hänellä on oikeus vähintään välttämättömään osuuteen perustoimeentulotuesta, jos hän on tuen tarpeessa. Välttämätön osuus perustoimeentulotuesta tarkoittaa elintarvikkeita ja välttämättömiä reseptilääkkeitä, ja niihin myönnetään maksusitoumukset. Henkilön on kuitenkin ensin selvitettävä, voiko hän turvata elantonsa muulla tavoin, esimerkiksi säästöillään ja rahansiirtomahdollisuuksia käyttämällä.

Savonlinnan tilanne

Savonlinnan kausityövoimaa tarvitsevat marja- ja vihannesviljelijät ovat työllistäneet aikaisempina vuosina useita satoja ukrainalaisia henkilöitä kesäkuukausina. Viljelijöitten arvion mukaan paikkakunnalle saapuu osa näistä henkilöistä perheineen. Perheiden lapset tulevat tarvitsemaan päivähoidon ja perusopetusta. Vanhemmat voivat työllistyä kesäkaudeksi tiloille työhön. Maahanmuuttajapalvelut tapaavat paikalliset marja- ja vihannesviljelijät 14.3.22. Tavoitteena saada listaus paikkakunnalle saapuvista ukrainalaisista heidän toimestaan ja samalla palveluiden tarpeiden arviointia.

Maahanmuuttovirasto on arvioinut, että nykyinen vastaanottokapasiteetti riittää ukrainalaisten pakolaisten majoittamiseen. Savonlinnassa vapaita vuokra-asuntoja Savonlinnan vuokrataloissa on 280 asuntoa, näistä on heti asutettavissa 150.

Tarvittaessa vastaanottokeskukseksi sopivia kiinteistöjä Savonlinnassa on tyhjänä. Myös useat yhteisöt ovat ilmoittautuneet vastaanottokeskuksen järjestäjiksi esim. paikalliset kansanopistot. Mikkelin vastaanottokeskuksessa on vielä tilaa ja tarvittaessa he järjestävät Savonlinnaan palvelua.

Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajapalvelut tekee kotoutumista edistävää viranomaistyötä Savonlinnaan muuttaneiden maahanmuuttajataustaisten henkilöiden parissa, riippumatta muuttosyystä. Maahanmuuttajapalveluiden ensisijainen tehtävä on toteuttaa lain kotoutumisen edistämisen mukaista viranomaistyönä tehtyä ohjausta ja neuvontaa sekä laatia kotoutumissuunnitelmat asiakkaille sekä suunnitelmien toteutumisen seurannat. Iso osa työtä on ohjausta ja neuvontaa. Työtä tehdään myös tiiviisti erilaisissa verkostoissa eri toimijoiden kanssa.

Ohjaus ja neuvonta

Maahanmuuttajapalveluiden viranomaistyönä lakisääteinen ohjaus ja neuvonta pitää sisällään kaikki elämän liittyvät palvelut ja kysymykset.

Esitys:

Esitetään lisämäärärahaa maahanmuuttajapalveluille ukrainalaisten asuttamiseen ja välttämättömien tarvikkeiden hankintaan. Sekä muihin välttämättömiin menoihin.

Rahoitusta tarvitaan asumisen järjestämiseen esim. kaupungin vuokratalojen kautta ja työllistävien marja- ja vihannestilojen kautta.

Kyseinen määräraha on todennäköisesti mahdollista saada valtion tukena takaisin, mutta asian kiireellisyyden takia valtion päätöksiä asiassa ei ole aikaa odottaa.

Maahanmuuttajapalvelut tarvitsevat lisäresurssia lakisääteisen ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen maahantulijoille. Lisäys kaksi palveluohjaajan virkaa.

Lisäksi ukrainalaiset tulevat tarvitsemaan perusopetuksen, varhaiskasvatuksen sekä terveydenhuollon palveluja.